Pvm 11.10.2018 Dnro TK-01-1455-18

Vastaanottaja
Eduskunta
Tulevaisuusvaliokunta

Viite HE 123/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia
Asiantuntijalausunto BKT:tä täydentävistä hyvinvointitalouden mittareista

Tilastokeskus kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle BKT:tä täydentävistä hyvinvointitalouden mittareista. Lausunto on rajattu kansantalouden tilinpidon kokonaiskehikon sekä joidenkin tilastoesimerkkien mahdollisuuksiin hyvinvointitalouden kuvaajina.

Kansantalouden tilinpidon keskeinen käsite bruttokansantuote on taloudellisen toiminnan mittari eikä se mittaa suoraan hyvinvointia. Bruttokansantuotteen antamaa kuvaa hyvinvoinnista voidaan täydentää kansantalouden tilinpidosta saatavien muiden tietojen avulla; näitä ovat esimerkiksi tiedot kotitalouksien kulutuksesta, oikaistuista käytettävissä olevista tuloista tai velkaantumisasteesta.

Bruttokansantuotteen antamaa kuvaan voidaan myös laajentaa eri tarpeisiin tehdyillä **satelliittitilinpidoilla** (Kuva 1). Osa näistä tarkentaa BKT:n osa-alueita, osa sisältää puolestaan sellaisia eriä, joita BKT ei sisällä. Kaikkia näitä satelliittitilejä ei tehdä Suomessa. Niiden kehittäminen, ylläpito ja hyödyntäminen hyvinvointitalouden kuvaamisessa vaatisivat lisäresurssointia.

Kuva 1. BKT:tä täydentävät hyvinvointitalouden mittarit

Tilastokeskus on aloittanut kotitaloustuotannon satelliittitilinpidon tuotannon. Tilasto kuvaa BKT:n tuotantorajan ulkopuolelle jäävän kotitaloustuotannon arvoa. Tämä ei jatkossakaan kasvata perinteistä bruttokansantuotetta mutta täydentää kuvaa kansakunnan tuotannosta. Aiempien tutkimusten perusteella bruttokansantuote olisi noin neljäkymmentä prosenttia suurempi, mikäli kotitaloustyö laskettaisiin mukaan.

Hyvinvointinäkökulman vahvistamiseksi monet kansainväliset organisaatiot ovat kehittäneet BKT:n rinnalle tai vaihtoehdoksi erilaisia **yhdistelmäindikaattoreita**. Tällaisia ovat mm. aidon kehityksen indikaattori (GPI) ja kestävän taloudellisen hyvinvoinnin indeksi (ISEW). Yhdistelmäindikaattoreiden haasteena on niiden koostamisessa käytettävien eri näkökulmien arvottaminen: millaisen painon mikin tekijä indikaattorissa saa, millainen on kunkin hyvinvointitekijän suhteellinen vaikutus indikaattorin arvoon tai muutokseen. Lisäksi haasteeksi nousee usein eri näkökulmien yhteismitallistaminen, mikäli niitä mitataan eri asteikoilla ja mittayksiköillä.

Yhteiskunnan muutosten ilmiöpohjainen tarkastelu yleistyy ja vahvistuu. Esille on nostettu jopa mahdollinen siirtyminen ilmiöpohjaiseen valtiontalouden budjetointiin. Kehitys haastaa myös tutkimuksen, tilastoinnin ja muun ilmiöiden ja niiden kehityksen kuvaamisen. Tilastokeskus uudistaa parhaillaan tietojen esittämistä verkkopalvelussaan ilmiöpohjaisemmaksi. Muutokset voivat avata uusia tapoja myös hyvinvointitalouden seuraamiseen ja laajemminkin ilmiöpohjaisen tarkasteluun.

Kansainvälisessä tilastoyhteisössä tämänhetkisen mielenkiinnon kohteena ilmiöistä ovat erityisesti globalisaatio, digitalisaatio, väestön liikkeet, hyvinvoinnin mittaaminen BKT:tä täydentävillä mittareilla, ilmaston muutokseen liittyvä tilastointi ja ulkomaankaupan kansainväliset arvoketjut.

Globalisaation ja ulkomaankaupan kannalta mielenkiintoinen tietopohja voisi tulla arvonlisäpohjaisesta ulkomaankaupasta (TiVA). Tilastoaluetta kehitetään Suomen ja OECD:n yhteistyössä, ja testivuosilta on jo tässä vaiheessa tietoa käytettävissä. Arvonlisäpohjainen ulkomaankaupan tilastointi antaa arvokasta tietoa kauppapoliittiseen suunnitteluun, sillä se auttaa tunnistamaan ne maat, joiden loppukysynnästä Suomen vienti on riippuvaista. Siinä, missä bruttoviennissä EU-maat ovat suurimpia kauppakumppaneitamme, arvonlisäpohjaisesti laskettuna USA on suomalaistuotteiden keskeisin vientimarkkina noin 10 % osuudella. Uudella tilastointimenetelmällä saataisiin tietoa kansainvälisen kaupan keskinäisriippuvuuksista ja työllisyysvaikutuksista. Näillä tiedoilla voitaisiin paremmin ja nykyistä nopeammin arvioida mm. protektionististen toimenpiteiden vaikutusta Suomelle, vaikka nämä toimet eivät Suomeen suoraan kohdistuisikaan.

Ville Vertanen
Tilastojohtaja

Tuomas Rothovius
Kehittämispäällikkö